

פרשת השבוע על פי אור החיים הקדוש

לע"נ הורי ר' אליהו בן שבע ז"ל

פרשת מסעי

מסעי

לאה אירן בת טאוס ז"ל

לג. א. אלה מסעי וגו'. רבותינו ז"ל אמרו (שמו"ד א ב) כל מקום שנאמר אלה פסל הקודמים, ובמה שלפנינו לא ראינו שקדמו במאמר מסעות, זולתם לומר שנתכוון הכתוב לפוסלם:

והיה נראה כי נתכוון לפסול כל מסעות זולתם שישנם בעולם, הגם שלא הזכירו, אלא שראוי שלא היו המסעות לשבח, ולואי שלא היו בעולם כי רובם היו ליסורין של עון המרגלים, גם הקודמים היו דרך רחוקה לבל יתנו ראש וישובו דכתיב (שמות יג ז) ולא נתם אלהים דרך ארץ פלשתים, הא למדת שלא היה לרצון ולסדר הנתון למועדי רגל:

גם אמרו רבותינו ז"ל (ילק"ש רמז רעג) ז"ל וכל נתיבותיה שלום בקש הקדוש ברוך הוא ליתן התורה לישראל כשיצאו ממצרים, והיו חולקין אלו עם אלו וכו', מה כתיב ויסעו מסוכות ויחנו באיתם היו נוסעים כמריבה וחונים במריבה וכו', עד כאן, וכפי זה אין כמסעות אלו דבר יקר הערך לפסול כל זולתם:

ואפשר כי לפי שיש במסעות אלה האמורים בפרשה שני הדרגות, א' הם המסעות שהיו בשנה ראשונה קודם גזירת המרגלים, ב' המסעות שעשו כשביל גזירת המרגלים, שלא היה ברעת ה' עשות, זולת מה שעשו בב' שנים, ומסעות אלו גרועים הם מערך שלאחריהם, וכנגדן

נכתוון הכתוב במאמר אלה לפוסלם. וזה שיעור הכתוב אלה מסעי וגו', פירוש האמורים בסמוך הם המסעות הראוים והצריכין, וכל זולתם פסולין הם שלא היו אלא יסורין, להניעם במדבר בתוכחות של עון המרגלים:

עוד נראה בהעיר למה בחר הכתוב למנות המסעות ולא החניות, ומה גם לדבריהם ז"ל שאמרו (תנחומא ג) משל למלך וכו' כאן ישגנו וכו' עד כאן, שזה יותר בזכרון החניות לא במסעות, גם לפי מדרש אחר שאמרו (ספ) שהזכיר המסעות לקבוע להם שכר לעתיד לבא דכתיב (ישעיה לה א) ישושם מדבר וגו', לפי זה היה ראוי למנות החניות:

אכן יתבאר על פי דברי אנשי אמת שאמרו (וה"ק ח"ב קנז) שהליכת ישראל במדבר היה לברר ניצוצי הקדושה, שאנס איש הכליעל החונה במדבר השמש, ששם קנה מקומו, נחש שרף ועקרב, ודרכו שם עדת ה' להוציא בולעו מפיו, והוא הטעם שהיו ישראל חונים במקום אחד שנה, וכמקום אחר י"ב שעות, שהוא כפי מה שצריך לבירור הניצוצות שישנם במקום ההוא:

ובירור זה אין כח בעולם שיכול עשותו, זולת קדושה השלימה, ובסוד שלימות מחברת הכללות ומחברת הפרטות, קדושה השלימה היא השכינה וישראל

ד. עיין רמב"ם מהימנא זוה"ק פרשת עקב (ח"ג רעג). אנת נהיר בשתין רבוא בכל רדא ודרא, ועיין חיקוי"ז (חיקין ע) שנפתח דאיהו משה רבינו כלילא משתין רבוא. וראה אור החיים פרשת כי תשא (שמות לב לב), ופרשת פנחס (לעיל כז טז).

ה. לשון הכתוב (תהלים נח ז) מלתעות נפירים נתון ה'.

ו. עיין ב"ר (עד יז) אין שכינה שורה פחות מששים רבוא. ועיין במכילתא יתרו (פסקא וירד ה' לעיני כל ישראל) שאם היו חסרים אפילו אחד לא היו כדאים לקבל התורה. ועיין ב"ר (ע ט), ודב"ר (ז ח) אמר רבי שמעון בן יוחאי וכו' אילו היו ישראל חסרים אפילו אדם אחד לא היתה השכינה נגליה עליהן, וראה עוד ב"ק (פג).

במסעי, כ"ק ז"ל

במסעי, כ"ק ז"ל

נג. והורשתם את וגו' וישבתם וגו'. רש"י ז"ל פירש שהמצוה היא והורשתם, אבל וישבתם היא הבטחה, ורמב"ן ז"ל פירש שהמצוה היא וישבתם, ומכאן שמכו לומר (כתובות קי) הכל מעלין לארץ ישראל:

ונראה פשט הכתוב כדברי רש"י, ממה שגמר אומר כי לכם וגו' לרשת אותה, ואם הישיבה היא המצוה, היה לו לחלות בעיקר המצוה ולומר כי לכם וגו' לשבת בה:

גה. ואם לא תורישו וגו' והיה וגו'. לדבריהם ז"ל שאמרו (מגילה י) כל מקום שנאמר והיה הוא לשון שמחה, כאן נתכוין לומר שהגם שהם יותירו אותם לצד הרצון והשמחה בהם לצורכיהם, הוא מבשרם שיהיו לשיכים וגו':

במסעי, כ"ק ז"ל

והתורה, ומחברת הפרטות הם סי' ריבוא נשמות קדושות, מחברת הכללות הוא משה רבינו בסוד משה עמו (ישעיה סג יא) כי הוא אילן שממנו נוצצו נשמות ששים ריבוא שהיו שם, ונסתייעו בעזר אלהי כשכונת שוכן הבירה, ושברו מלתעות עול וברירו בירור עצום:

וכפי זה תכלית המעשה הוא כשנוסעים היו נוסעים עמהם כל הדומה למין הקדוש, לא בזמן החניה שעדיין לא נעשה עמו דבר, והוא מה שרמזו במאמר אלה מסעי, אלה פסל כל המסעות שבעולם שאין מסע כזה שהיו נוסעים עמהם הון קדוש ויקר שאין ערוך אליו, והגם שקדמו האבות ודרכו מקומות ועשו חלקם כביורוי ניצוצות, לא הגיעו לגדר זה:

ואמר הכתוב עצמו טעם עליו מסעות אלה, לפי שהם של בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים, ונצורפו בכור הברזל שהיא ארץ מצרים כאמור, וזוהו היו נשמותם ראוים לברר ניצוצי הקדושה, ככל המקום אשר יבואו שמה, ועוד לצבאותם, שהיא שלימות הצבא אשר תשרה עליו השכינה שהוא מספר ששים ריבוא, ופחות ממספר זה אינו כגדר השלימות:

ותמצא שאמרו ז"ל (מכילתא יתרו) כי לסיבה זו לא נתן ה' התורה לראשונים, שלא היה בהם שלימות הצבא שתשרה עליהם שכינה הנקראת צבאות, גם רמז בתיבת לצבאותם השראת שכינה עמהם.

הרי לפניך זכרון עם קדוש, וזכרון מספר השלם והשראת השכינה, וכנגד מחברת כללות מספר השלם, אמר ביד משה ואהרן, משה הוא מחברת מספר השלם, ואהרן הוא שושבין השכינה המקריב ומיוחד אליה כל הענפים כידוע בסוד הקרבן:

ולדבריהם ז"ל קשה חיבת ולכל, כיון שלא בא מאמר ולכל חיתם אלא למעט קבורת מתים, לחיתם היה לו לומר, כי ולכל משמע שמרבה בתשמישי המגרש, ומה גם בתוספת וא"ו ולכל חיתם ריבוי, (ורצה) [ונראה] לומר ולכל ריבוי, והשכילו שהמיעוט הוא הנשמע מתיבת חיתם, חיתם עצמה, או לפי שנתכוין למעט הקבורה הוצרך לרבות כל, חוץ ממנה, וזה שיעור הכתוב ולכל מין תשמיש שהוא לחיים, הא למדת שלא מיעט אלא לקבורה, ואם היה אומר לחיתם היה נשמע שמייעט כל שאינו לצורך חיתם לגמרי, ויכנסו בגדר האיסור דברים אחרים לכר הקבורה:

במסעי, כ"ק ז"ל

מ. יש פה חסרון מורגש, ולענין כן צריך לומר, ונראה לומר כי מריבוי ולכל, השכילו שמייעט הנשמע מתיבת חיתם, הוא חיתם עצמה, וכונתו כי לולא הריבוי של ולכל לא הייתי ממעט מתיבתם הקבורה, אלא איזו מיעוט אחר, שיוכל לסבול פירוש של חיתם, רק אחר שריבה בתיבת ולכל כל מיני הצרכים, בע"כ לא מיעט בתיבת חיתם רק דבר שהוא היפך מהחיות שהוא הקבורה, ולפירוש שאחרי זה בא הריבוי שלא למעט מתיבתם שארי דברים גם כן שאינם הכרחיים לחיים, כנ"ל. (אור הגנוז).